

TÍNH HAI MẶT CỦA TRI THỨC TRONG QUÁ KHỨ, THỰC TẠI VÀ TƯƠNG LAI

1. Giải thích về khái niệm tri thức

Tri thức gắn liền với sự hình thành của xã hội loài người, cũng đồng nghĩa với việc chúng đã gắn bó với con người, như một điều không thể tách rời. Mỗi bước phát triển hay tiến bộ của con người đều đi đôi, đi liền với tri thức. Vậy tri thức là gì? Và xuất hiện ở những dạng nào?

Tri thức có thể hiểu là tất cả những dữ liệu, thông tin hay kỹ năng mà con người chúng ta học tập được qua học tập hay trải nghiệm thực tế. Hay còn có thể hiểu là sự hiểu biết của ta về một đối tượng hay sự vật nào đó về cả lý thuyết và thực tiễn. Tri thức thường xuất hiện dưới hai dạng: tri thức hiện và tri thức ẩn. Tri thức hiện là loại tri thức được thể hiện, hay truyền đạt qua văn bản, âm thanh, hay hình ảnh. Loại tri thức này dễ được trình bày qua hình thức giáo dục. Còn tri thức ẩn chính là loại tri thức ta thu nhận được từ trải nghiệm thực tế, kinh nghiệm thực tiễn, khó mà truyền đạt hay chuyển giao lại được, Vậy nên tri thức ẩn cần ta tự trải nghiệm, đúc kết và chiêm nghiệm.

2. Tính hai mặt của tri thức

Tri thức đem lại cho con người ta nhiều điều đáng quý. Nhưng không có gì là cho không. Tri thức cũng lấy đi của con người nhiều điều. Từ đó ta cũng thấy được tính hai mặt của tri thức trong xã hội, trong nhận thức con người. Đây là một vấn đề đáng được bàn luận và bình luận, bởi tri thức trong mắt nhiều người vẫn luôn là điều “tích cực tuyệt đối”. Nhiều người lầm tưởng rằng tri thức cho ta tất cả mà chẳng lấy đi của ta điều gì cả. Vậy nên để giải thích rõ hơn, ta phải hiểu trước hết và lợi ích và tác hại mà chúng đem lại cho con người. Nhất là trong tác phẩm “451 độ F”, tính hai mặt của tri thức được nói đến một cách rõ rệt thông qua những chi tiết tưởng chừng là “viễn tưởng” nhưng lại rất “gần gũi” và “thân thuộc” với chúng ta trong đời sống hiện nay.

a. Tính hai mặt của tri thức trong quá khứ và thực tại

Như trên đã đề cập đến, tri thức đồng hành cùng con người trong suốt quá trình phát triển và thay đổi của xã hội. Vậy nên ta cũng dễ dàng thấy được vai trò quan trọng của chúng trong công cuộc phát triển và tiến hoá của loài người. Hay có thể nói không có tri thức đồng nghĩa với việc không có sự phát triển.

Tri thức trong bất kỳ thời kỳ nào đều mang lại lợi ích vô cùng lớn lao cho con người. Trong quá khứ, tri thức để lại cho nhân loại nhiều phát minh vĩ đại: dòng điện xoay chiều, bóng đèn, điện thoại,... và những vật dụng gần gũi khác trong cuộc sống con người, tạo nên tiền đề cho sự phát triển của một thế giới hiện đại và tiện lợi như hiện nay.

Còn trong thời kỳ cách mạng công nghệ 4.0 hiện nay, tri thức đem lại cho ta nhiều lợi ích về mặt khoa học công nghệ đối với xã hội loài người. Cả thế giới rộng lớn này dường như đã được thu nhỏ vào đường truyền Internet. Từ đó các dạng tri thức hiện được lan truyền, tiếp cận được đến nhiều đối tượng hơn, đặc biệt là thế hệ trẻ. Từ đó, tri thức và thông tin được đề cao và dễ dàng tiếp cận được với thế hệ được cho là mầm non tương lai đất nước. Từ đây cũng mở ra một tương lai xán lạn, một tương lai đất nước phát triển, tiến bộ không ngừng nhờ tri thức. Quá trình hội nhập quốc tế và phát triển đất nước cũng trở nên dễ dàng hơn bao giờ hết.

Dù vậy, tri thức cũng đồng thời đem lại cho ta nhiều tác hại lớn nhỏ bởi vấn đề nào cũng có hai mặt tương đối để tạo nên thế cân bằng xã hội. Hay ta có thể nhận thấy trong những điều kiện “quá tiện nghi” sẽ có mầm mống của sự dư thừa, rồi sẽ dẫn đến các vấn đề lớn nhỏ khác. Internet, xã hội phát triển hơn khiến con người kiêu ngạo và đánh mất sức mạnh về tinh thần đang tiềm ẩn trong nội tâm. Con người thiếu dần nghị lực và sự cố gắng bởi đã luôn có sự hỗ trợ của máy móc, thiết bị. Dần dần khiến cho mọi ý tưởng sáng tạo trong cuộc sống của con người, hay mọi chất xám đã được kết tinh từ tri thức, đều đã được bày biện tỉ mỉ ở trước mắt thông qua sự kết nối mạng Internet. Chúng ta chẳng còn phải suy nghĩ và tư duy nhiều. Sự thiếu suy nghĩ và tư duy trong con người sẽ làm ảnh hưởng đến toàn bộ sự phát triển của những thế hệ sau này. Ngoài ra, Internet đem lại nhiều ảnh hưởng đến sức khỏe chúng ta cả về mặt tinh thần và thể chất. Khi những trò chơi online dần thay thế những hoạt động thể chất ngoài trời. Mọi người dần

có xu hướng ở nhà nhiều hơn, và ít tiếp xúc với bên ngoài. từ đó cũng là tiền đề cho sự nảy sinh của các vấn đề sức khỏe tâm lý con người.

b. Tính hai mặt của tri thức trong tương lai thông qua tác phẩm “451 độ F”

Vậy câu hỏi liệu trong tương lai, những lợi ích và tác hại mà tri thức đem lại còn phát triển đến đâu? Điều này được lý giải trong tác phẩm “451 độ F” một cách rõ ràng bởi bối cảnh diễn ra câu chuyện chính là những năm cuối thế kỷ 21.

Khi tri thức xuất hiện trên mọi nền tảng công nghệ tiên tiến, sách vở - tiền đề của những tri thức truyền đạt qua dạng văn bản đã trở thành bất hợp pháp. Nghề lính phóng hỏa ra đời, để phóng hỏa những cuốn sách còn tồn tại. Điều này với tôi như một sự từ chối tri thức, từ chối tiếp nhận cái gọi là tri thức. Bởi họ coi công nghệ tiên tiến là điều quan trọng nhất. Những thứ truyền đạt qua văn bản đều trở nên vô nghĩa. Đây là hệ quả của sự coi trọng thái quá tới khoa học công nghệ tiên tiến, hiện đại.

Trong tác phẩm trên, ta dễ dàng đọc được những chi tiết như Mildred uống thuốc ngủ để tự tử, và thứ cứu cô chính là hai chiếc máy, một chiếc “luôn vào dạ dày như con rắn hổ mang đen chui xuống uống cạn thứ chất màu xanh lục sôi lục bục trào lên trên đỉnh”, và chiếc còn lại thì “bơm hết máu ra khỏi cơ thể rồi thay bằng máu mới huyết thanh mới”. Ta thấy được ngay cả trong y tế, cũng đã có nhiều loại máy móc được tạo ra nhằm hỗ trợ con người trong sơ cứu, cấp cứu. Nền y tế được nâng cấp, cải thiện trở nên cấp tiến hơn. Nhưng bởi vậy, con người ta chẳng còn mấy quan tâm đến câu chuyện sống hay chết, họ chẳng mấy bận tâm nữa. Đây chính là tác hại vô cùng lớn đến từ sự phát triển máy móc, thiết bị y tế.

Hay sự hiện diện của chú chó máy cũng đem lại cho cuộc sống con người ta sự tiện lợi khi chỉ cần cài đặt là chúng sẽ hoạt động đúng như những gì ta chỉ dẫn và mong muốn. Nhưng chi tiết này cũng cho tôi thấy được mặt tối của công nghệ. Sự hiện diện của chi tiết này khiến cho tôi cảm thấy suy nghĩ, tôi thực sự cảm thấy nếu thế giới quanh ta đều chỉ toàn những loài vật chạy bằng máy, liệu đây có còn gọi là cuộc sống thực tại, cái thứ cuộc sống tự nhiên mà thượng đế ban cho loài người hay không?

Chi tiết căn nhà được vây quanh bởi 4 bức tường trong cuốn sách cũng cho ta thấy được sự hiện đại trong công nghệ màn hình giải trí. Nhưng chính bởi vậy, chúng đã khiến con người gần như xa cách với thế giới bên ngoài. Ta có thể đến bất kỳ đâu chỉ bằng vài nút bấm, thậm chí là cả những nơi con người chưa từng đặt chân tới. Điều này làm cho con người như tách biệt khỏi xã hội, không còn sự kết nối, hay trải nghiệm gì ngoài thực tế nữa. Tất cả đã gói gọn trong những màn hình giải trí.

3. Tổng kết

Dù tri thức đem lại cho ta nhiều lợi ích, nhưng cũng lấy đi của con người ta rất nhiều điều. Vậy nên ta cần phải đúc kết, học tập và rèn luyện, đem tri thức về cho bản thân mình để giúp phát triển xã hội, phát triển đất nước. Nhưng ta vẫn cần thật khôn ngoan, khéo léo và có suy nghĩ khi sử dụng tri thức trong phát triển đời sống.